

Saslimšana kā piesātinātais fenomens

Māra Grīnfelde

Rīgas Stradiņa universitāte, Humanitāro zinātņu katedra, Latvija

Ievads. Fenomenoloģija tās attīstības gaitā ir iesaistījusies dialogā ar dažādām zinātņu nozarēm, tostarp medicīnu. Pēdējo desmitgažu laikā daudzi filosofi (tai skaitā D. Leders (*Drew Leder*), S. K. Tūmsa (*S. Kay Toombs*), H. Karela (*Havi Carel*) un F. Svenaeus (*Fredrik Svenaeus*)) ir mēģinājuši pamatot fenomenoloģiskās pieejas nozīmi medicīnas praksē, it īpaši slimības pieredzes jeb saslimšanas izpratnē. Šo mēģinājumu centrā galvenokārt ir atradies dzīvotā ķermeņa jeb miesas koncepts. Lai arī Edmunda Huserla idejas par miesu (*Leib*) kā sajūtu nesēju šo diskusiju kontekstā tiek minētas, to centrā atrodas Morisa Merlo-Pontī apraksts par dzīvoto ķermeni (*le corps vécu*) kā iemiesotu “es varu” spēju darboties pasaulē. Atsaucoties uz šo funkcionālo iemiesotības dimensiju, fenomenologi ir aprakstījuši saslimšanas pieredzi kā dzīvotā ķermeņa sairumu jeb kā “nespēju” iesaistīties pasaulē ierastajā veidā.

Darba mērķis, materiāls un metodes. Referāta mērķis ir parādīt, ka ķermeņa kā piesātinātā fenomena jēdziens, kas atrodams mūsdienu fenomenologa Žana-Lika Mariona (*Jean-Luc Marion*) darbos, paver ceļu bagātākam slimības pieredzes aprakstam, ietverot ne tikai ķermeņa pieredzes funkcionālo, bet arī sajušanas dimensiju. Lai pamatotu šo apgalvojumu, referātā tiks analizēts ķermeņa kā piesātinātā fenomena jēdziens Mariona fenomenoloģijā.

Rezultāti. Ķermenis Mariona fenomenoloģijā tiek aprakstīts kā piesātinātais fenomens jeb dotība, kas ir “piesātināta” ar intuīciju, pārsniedzot jeb apvēršot subjekta intencionālo aktivitāti. Līdz ar to šis fenomens ir neintencionāls un nekonceptuāls un parādās kā neizsakāms, neparedzams, neatkārtojams, nekontrolējams un nesalīdzināms notikums, turklāt kā intuīcijas pārpilnība, piesātinātā fenomena pieredze izraisa mēģinājumus to izteikt jeb aptvert. Referātā tiek argumentēts, ka saslimšanas pieredze kā viena no ķermeņa pieredzes izpausmēm parādās kā piesātinātais fenomens. Konkrētāk, saslimšanas pieredzē sairst ierastie jēgas un laika horizonti, kas noved pie izmainītas pasaules, laika, telpas un savas patības pieredzes un tiek sagrauta sevis kā autonoma subjekta pieredze, paverot ceļu sevis kā pasīva liecinieka pieredzei. Kā piesātinātais fenomens saslimšanas pieredze ir neizsakāma, neparedzama, neatkārtojama, nekontrolējama, nesalīdzināma un neaizvietojama.

Secinājumi. Saslimšanas pieredzes kā piesātinātā fenomena interpretācija, pirmkārt, iekļaujas fenomenoloģiskās pieejas tradīcijā, uzsverot pacienta subjektīvās pieredzes lomu medicīnas praksē, kā arī, otrkārt, parāda saslimšanas pieredzes dimensijas, kas palikušas novārtā līdz šim esošajos fenomenoloģiskajos pētījumos par medicīnu.